

Memorandum o vodoničnoj tranziciji Republike Srbije

Vodeće svetske ekonomije i tehnološki lideri su već uveliko započeli proces tzv. vodonične tranzicije. U tom kontekstu, izrada i usvajanje Vodonične strategije Republike Srbije predstavlja odgovor naše akademske i privredne zajednice na ovaj novi globalni izazov. Da bi uhvatila korak sa najrazvijenijim zemljama sveta, Srbija bi što pre trebala da mobilize odgovarajuće nacionalne resurse, naučnu zajednicu, obrazovni sistem i industriju, i usmeri ih na razvoj i primenu vodoničnih tehnologija.

Vodonična strategija nije običan strateški dokument, već dugoročno promišljanje o načinu i modalitetima kako da se Srbija uključi u nastupajuće promene u energetici i privredi. U svetu se u punom zamahu realizuje proces globalne tranzicije, odnosno, uveliko se ostvaruje proces supstitucije ugljovodoničkih goriva, CO₂ neutralnim obnovljivim izvorima energije. Budući da će dostizanje potpune dekarbonizacije neminovno zahtevati masovno korišćenje vodonika kao nosioca energije, Srbija mora da bude spremna da uđe u ovaj globalni tranzicioni proces. Stoga Vodonična strategija ima zadatak da jasno definiše ciljeve do 2030. godine, uz sagledavanje razvoja do 2050. godine, kada Evropska unija planira da Evropa postane potpuno dekarbonizovana, odnosno, da dostigne ambiciozan cilj nulte emisije CO₂.

Vodonična strategija je koncipirana na tri načela: načelu reformskog kapaciteta, načelu multisektorskog pristupa i načelu međunarodne saradnje. Istovremeno, Vodonična strategija je koncipirana i tako da budući razvoj Srbije u ovoj oblasti bude zasnovan pre svega na našim sopstvenim prirodnim i humanim resursima.

Vodonična tranzicija je kompleksna i sveobuhvatna promena i zato mora da ima ozbiljan reformski karakter. Reforme se odnose na promene u nauci i obrazovanju (posebno u domenu finansiranja naučno-istraživačke delatnosti), ulozi državnog aparata (zakonodavnim i institucionalnim reformama), tranziciji energetske i industrijske procesa, ekonomiji i socijalnim programima.

Energetski sektor Srbije, a pre svega elektroenergetika, mora proći kroz temeljnu transformaciju. Tehnologije koje u sebi sadrže elemente vodonične tranzicije unose velike promene u dva značajna domena: potpuno novi način funkcionisanja elektroenergetskog sistema i nove obrazovne programe koji će obezbediti visokokvalifikovane stručnjake koji mogu da odgovore zahtevima vodonične tranzicije. Država mora što pre zauzeti stav o tome i opredeliti inicijalna sredstva za investiranje u nekoliko ključnih oblasti – nauku, obrazovanje i privredu.

Međunarodna saradnja i specifičnost razvoja vodonične tehnologije u Srbiji se odnosi na postepenu i punu integraciju Srbije u procese vodonične tranzicije. Ovo podrazumeva članstvo u alijansama namenjenim razvoju i promociji vodonične tehnologije, zajedničkih istraživanja, učestvovanje u regionalnim i interregionalnim projektima i programima, uključivanje u međunarodne komercijalne programe, standardizaciju i ostale povezane aktivnosti.

Suština okupljanja oko koncepta strategije je da se spremno dočeka šire korišćenje vodonika. U ovim procesima, Srbija treba da prilagodi svoj razvoj, tako što će odabrati koje i kakve resurse će ubrzano razvijati, kako u datim okolnostima pravazilaziti barijere u napretku i tražiti rešenja u skladu sa svojim ekonomskim interesima i mogućnostima.

Osnovni cilj je, dakle, da se Srbija svojim naučnim, obrazovnim, privrednim i resursnim potencijalima što pre uključi u savremene tokove energetske i vodonične tranzicije, te da bude prepoznata kao aktivni učesnik u borbi protiv klimatskih promena i procesu dekarbonizacije.

Odbor za upravljanje projektom izrade
Nacrta Vodonične strategije Republike Srbije